

PRZYOBLEC (59) *vb pf*

o jasne; w *praet* -lokł (1) *OpecŻyw*, -lékł (1) *MurzHist*; w -lekl- e jasne; pozostałe formy z tekstów nieoznaczających ó oraz é. ◇ W *temacie praet*: -lokł- (11), -lekl- (6).

inf przyoblec (10), przyobleć (1) *CzechRozm*. ◇ *fut* 1 sg przyoblokę (4). ◇ 2 sg przyobleciesz (1). ◇ 3 sg przyoblecze (2). ◇ *praet* 2 sg m przyoblokłeś (1) *LubPs*, przyoblekłeś (1) *Leop*. *f* -ś przyoblokła (1) *KrowObr*, przyoblekłaś (1) *PowodPr*. ◇ 3 sg m przyoblokł (8) *OpecŻyw*, *LubPs*, *BibRadz* (2), *KuczbKat*, *BudBib*, *CzechEp* (2), przyoblekł [w tym zapis: przyobległ (1)] (2) *MurzHist*, *CzechRozm*. *f* przyoblokła (1). [n przyoblokło.] ◇ 1 pl m pers -smy przyoblekli (1) *RejAp*, -chmy przyoblekli (1) *ArtKanc*. ◇ 2 pl m pers przyoblekliście, -ście przyoblekli (4). ◇ 3 pl m pers przyoblekli (2). ◇ *imp* 3 sg niechaj przyoblecze (1). ◇ 2 pl przyoblecicie (3). ◇ *con* 3 sg f by przyoblekła (1). *n* by przyoblekło (1). ◇ 1 pl m pers bysmy przyoblekli (3). ◇ 2 pl m pers byście przyoblekli (1). ◇ *part praet act* przyobl(o)kszy (8).

Sł stp brak, *Cn notuje*, *Linde XVI w.* (jeden z niżej notowanych przykładów).

1. Włożyć na kogoś odzież, ubrać, odziać; *induere HistAl*, *PolAnt*, *Vulg*, *Cn*; *vestire PolAnt*, *Cn* [w tym: kogo (13), co [głowę, przen tradycyje] (2), czym (10)] (15) : Wszakże w tak wielkich znakach gniewu y pomśty Bożey/ zaczęła się nieiaka światłość Boskiej przeciwko nim miłości: Bo powieda Piłmo/ że uczynił Pan Bog Iádámowi y żenie iego odzienie z łkorek/ y przyoblokł ie. *KuczbKat* 375.

przyoblec w co (2): *HistAl* C6v; KAzimierz zdiawfzy łzeroką kápice, A przyoblokłszy głowę łwą w przyłbice. WpráwiwŹy w klobę Polłkie złe zwyczáie, Co były wełzy w te Sármatłckie kráie. Ná nieprzyázne podniołł potym zbroie, Y łtaczał z nimi krwáwobitne boie. *KlonKr* C2v.

Zwrot: »przyoblec szatami« (2): *BibRadz Eccli* 45/8; Uczynił z nim [z *Aaronem*] przymierze wieczne/ á poruczył mu vrząd offiárowniczy miedzy ludem/ y vbłogosláwił go ochędołstwem łwoim/ przyoblokł [!] go łzátami zacnemi [*circumcinxit eum vestimento gloriae*]. *BudBib Eccli* 45/8.

Przen (10) :

a) Uczynić jakimś a. kimś (7) : Obrociłeś mi płáč z á trapienie me w wefele: z łiekałeś wor moy/ á przyoblekłeś mie wefelim [*circumdedisti me laetitia*]. *Leop Ps* 29/12; [Bóg] Przyoblokł ie [ludzi] mocą łwoią ile im przyłtáło/ y łtworzył ie na wyobrażenie łwoie. *BibRadz Eccli* 17/3, *Ps* 132/16, 18.

przyoblec w co (2): Tám ia rozmnożę dziwną moc Dawidá łwego wiernego/ Bom tám zgotował pochodnią łlawnych cnot Kryłtułá mego/ Włzytki iego łprzeciwniki przyoblokę w pohánbienie/ A nád niem łámym zákwitnie moje wieczne połwiáczenie. *LubPs* dd2v. Cf »przyoblec w szatę«.

W przeciwstawieniu: »zwlec ... przyoblec« (1): *LubPs* Hv cf »przyoblec w szatę«.

Zwoty: »odzieniem [czego] przyoblec« (1): Iako oblubienicę okráłil mie koroną pán buog/ a odzienim łprawiedliwoci przyoblokł mie. *OpecŻyw* 189.

»przyoblec w szatę [czego]« (1): Ty zówždy w rádość obrácałz kázde me trapyenye/ Zwlecźze zálobne odzyenye ze mnye łługi łwego/ A rácz myę przyoblec w łlátę wefela wycznego. *LubPs* Hv.

b) *Falszywie przypisać* (3) :

przyoblec komu (1): chocia ie [tradycyje] nam tytułem Apołtołłkim Pánowie Duchowni nadobnie przyobleki [!]/ powiádáiác iż żywym głósem od Apołtołow potomkom łą podáne/ á przez ręce do rąk miedzy Biłkupy aż do wieku náłżego w Kołściele záchowane. *WujJudConf* 40v.

przyoblec kim, czym (2): CzechEp 322, 382 cf W przeciwstawieniu.

W przeciwstawieniu: »zewlec ... przyoblec« (2): O Antychryście beftyą w piśmie ś. nazwanym ktorego imię y obobę chce X(iqdz) K(anonik) z głowy fwey Papieża Rzymkiego zewlec: [...] przeciw rzeczy iálney y piłmu świętemu/ á nim [= antychrystem] nas chce gwałtownie przyoblec. CzechEp 322, 382.

2. Włożyć na siebie, wdziac; przen; induere (sibi a. se) PolAnt, Cn; indui, sumere, superinduere Cn [kogo (19), co (23)] (42) :

Zwrot: »przyoblec na się« (1): Abowiem gdy ku onemu dawnemu bechtyrowi przyobleczeńf ná fię tę nieomylną zbroię Páńfką/ pewnie możefz być W.M. pewien káždego fzczeńcia fwego y fławy fwey ku ćci Pánu Bogu fwemu/ y oyczyźnie fwey y poćiwemu domowi fwemu/ á pewnie káždy nieprzyiaciel twoy będzie zázwdy fnádnie wfthráłzon RejZwierc 254v; [duch on krzescijanski ktorego na krzcie przyobległ na fie [chrzescijanin sturczony]/ nigdi mu nieda odpoczynać OrzKsiąż C7].

a) Stać się jakimś a. kimś (40) : *Przioblokł pan dziwną moc máieftatu fwego/ Abowiem tak wtwierdził okrag fwiátá tego/ Iż wzrulfon być nie może tu czáfu żadnego. LubPs V2v; GrzegŚm 43; BudNT 1.Cor 15/53 [2 r.]; Boć musi to fkázitelne przyoblec nieskázitelność: y to śmiertelne przyoblec nieśmiertelność. A gdy to (marg) skázitelne przyoblecze nieskázitelność y to (-) śmiertelne przyoblecze nieśmiertelność: tedy fię sftánie mowá oná nápiřána: Smierć iefť pozártá wzwyćieftwie. WujNT 1. Cor 15/53-54.*

W przeciwstawieniach: »z(e)wlec (8), złożyć (2) ... przyoblec« [zawsze nawiązanie do tego samego tekstu] (10): ábyfście złożyli z fiebie [...] ftárego onego człowieká/ ktory zdrádliwemi požádlivościami bywa zepřłowan. A iżbyfście fię odnowili duchem vmyřłu wářzego. Y przyoblekli nowego człowieká/ ktory wedle Bogá ftworzon iefť ku fprawiedliwořci/ y świętobliwořci prawdziwey. BibRadz Eph 4/24; Od thych wřzytkich [grzechów] wftrzymawác fie macie/ á to przeto/ źefcie dawno zwlekli/ to iefť kiedyfście prawdziwą wiarę przyięli/ ftárego onego człowieká z vczyńkami iego/ á przyoblekliście nowego RejPosWstaw [110³]v, [110³]v [3 r.], 111; Stárego człowieká zewlekł/ á przyobległ nowego: nie według ciáła: żył/ ále wedle ducha. CzechRozm 227, 242v; KarnNap B2v; ArtKanc N4.

W porównaniach (3): Okazałef fie tu w chwale w niewymowney fławnořci/ Przyoblokłef ná fie światłość iák odzienie kofztowne LubPs X5v; tedy teź/ gdy według Proroká/ ty lámá [córko babilońska] pogárdziłáś takim błogofławieńftwem Páńfkim: z dopuřczenia iego/ flufznie przyoblekłáś iáko zá ftroyną fzátę/ konfuřią ábo zámieřzanie y przekłętwo: ktore fie w cię tak wpoilo że go pozbyć nie możefz. PowodPr 5; CzahTr Kv.

Zwroty: bibl. »(Pana) Chrystusa (a. Jezu(sa) Kryst(us)a przyoblec« = zostać chrzescijaninem; induere Dominum Iesum Christum PolAnt [szyk zmienny] (7): KrowObr 148; BibRadz Rom 13/14; RejAp 72v; Abowiem którzy w Pánie Chryřtuřye okrczeni iefťefcie/ Chryřtuřáście przyoblekli: nie mářz żydá/ áni Gręcyná: niemářz flugi/ áni wolného: niemářz męźá/ áni niewiářty: wfzyřcy ábowiem iedno iefťefcie w Chryřtuřye Iezuřye. BiałKat 190v, 190v; Odrzućmyřz tedy vczyńki ciemnořci/ á obleczmy fie w zbroię fwiátłofci [f]/ álbo w fzátę fwiátłofci godną. Thák ábychmy vcćiwie chodzili iáko we dnie/ nie w bieřiádach/ áni w piyańftwach/ nie w łozach/ áni w nieczyřtořciach/ nie w zdráďzye/ áni w zazdrořci/ ále przyoblecćie Páná Iezuřá Kryřtuřá/ á nie mieycie ftáránia o cyele ku

wypełnieniu pożądlivości iego. *RejPosWstaw* [21²]v; *KarnNap* B2v; [Przetofz/ trzeba fię nam/ przed takowem Boga bluznieniem/ wyftrzegać/ a chrzłtem fię łwem/ wktoremefmy panu Chriřtułowi wćieleni/ y onegołmy przyoblekly/ wftawicznie ćiełłyć *UstKořciel* 59].

»przyoblec na się« [szyk zmienny] (6): *LubPs* X5v; [řw. Paweł mówi:] Ktorzykolwiek ieftećie pokrztzeni/ Kryřtułafćie ná fię przyoblekli *KrowObr* 148; *RejAp* 72v; aby ono co iefł śmiertelnego [tj. ciało]/ przyoblekło náfię to co iefł nieśmiertelnego *BiałKaz* D3v; *ArtKanc* N4; *CzahTr* Kv; [á temu [nieumiejętnemu] y ná tym řchodzi/ że ná fię nie przyoblekł obrázu człowieczęgo. *PlutBBud* B3v].

Szereg: »przyoblec, włóżyć« (1): Niechay háńbię [!] iáko płałzcz ná fię przyoblecze/ Niechay wftyd ná fię włóży kto fałz ná mię wlecze. *CzahTr* Kv.

α) O Chrystusie: uczynić (stać się) człowiekiem, wcielić (się) (11) :

Zwroty: »przyoblec (bostwo) ciałem« (2): *RejPos* 303; ták/ iż gdy [Bóg] Syná řwego tu ná fwiát zefłáć raczył/ przyoblokłzy go ciałem/ tymże obyczáiem z námi mowić przezeń raczył. *RejPosRozpr* b3v.

»przyoblec bostwo człowieczeństwem« (5): Ktorą [řwiatłofć] on hoynie/ pirwey przez dziwne á rozmáite głofy y řtany/ á potym przez wftá řwe řwięte/ przyoblokłzy Bořtwo řwoie/ nędznym człowieczeńřtwem nářzym/ [...] řzyroko obiářnić á ořwiećić wřzytkiemu fwiátu raczył *RejPos* 337; Pan przyoblokłzy Bořtwo człowieczeńřtwem/ zborzył czártá y moc iego. *RejPos* [344] *marg*, 178v, 338, [344].

»przyoblec ciało« [szyk zmienny] (2): A ná drugim mieyřcu [Kalwin] powieda że Boża řřthnoć ćiało przyoblokłá/ przeciwo pířmu/ ktore powieda że řłowo řřháło fię ćiałem *GrzegRóżn* I3; *CzechEp* 142.

»przyoblec człowieczeństwo« (1): [ksiądz Powodowski mówi,] iż zákryřtia znáczy řywot dziewice Máryey, w ktorey fię Christus odział řwiętą řuknią, á to ćiało řuknią názywáiąc: przyoblokł człowieczeńřtwo *CzechEp* 142.

[»przyoblec człowieka«: W tym tylko máią roznoć [ebijonici]/ że Antychriřt powieda/ iż Bořtwo przyoblokło ná fię człowieká/ y mieřzka w niem: á oni tylko to pořlednie znim wyznawáią *PiotrGonSyn* ****.]

»na się przyoblec« [szyk zmienny] (1): poirzy ná Iefufa mię⁸⁰/ ktory ná prawicy oicowřkięi/ řiedzi/ onci zacię krewkoć i ciało człowieczeńřkię s czyřty panny przyiął/ on křztałt řługi a niewolnika ná się przyoblékł/ aby ćie krolewřkiem wbiorem i koroną przyochędożył *MurzHist* F; [*PiotrGonSyn* ****].

b) Począć (1) : Thyř vpádły řwiáth w grzechach ku řywotowi nápráwiłá Márya. Tyř řzłowieká przyoblokłá Márya/ ktory ćie bes nářienia y bes řadnego pokropienia płodną vtzynił *KrowObr* 176v.

3. Przykryć (się), zakryć (się), ořłonić (się), powlec (się); vestire Cn [kogo, co] (2) :

[przyoblec czym: drow řtos náłóżyli/ ná wirzch [ciało] řřzátą známienitą przyoblokłzy włóżyli/ ták drowá zápalili *HistTroj* G5.]

Przen (2) :

przyoblec czym (1): [Bóg kazał Ezechielowi] iż powiedz kořciam thym/ iż ia ie záfię przyoblokę řkorą ich/ y wtwirdzę ie řyłámi ich/ thák iż będą przywrocony do pirwřzych řywotow řwoich. *RejPos* 222.

a) Falszywie przypisać [czym] (1) :

Szereg: »nakryć i przyoblec« (1): A [kapłani katoliccy] równie czynią z onymi/ którzy posiadwłzy gwałtem czyię máiętność/ zdobywáią lię ná złośliwe forytarze/ y prokuratory/ którzyby vmieli on gwałt y niełprawiedliwość znaczną/ pokrowcem zmyflone⁸⁰ iákie⁸⁰ práwá/ nákrzyć y przyoblec/ áby ták nie włzyfcy zarázem/ oney iáfney krzywdy obaczyć mogli. *NiemObr* 65.

Synonimy: **1.** odziać, ubrać; **2.** odziać się, ogarnąć się, ubrać się, wdziać; **3.** ogarnąć, okryć, okryć się, powlec, przykryć, przykryć się.

Formacje współrdzenne cf 1. WLEC.

Cf **PRZYOBLECZENIE, PRZYOBLECZONY**

ÁĆ